

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM,
FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**
**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI XALQARO ADABIYOT, SAN’AT,
MADANIYAT VA IJTIMOIIY FANLAR AKADEMIYASI**
MA’MUN UNIVERSITETI NTM

**“MAHMUD AZ-ZAMAHSHARIY VA NAJMIDDIN
KUBRONING ISLOM SIVILIZATSIYASIDA
TUTGAN O‘RNI”**

mavzusidagi Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi

Urganch – 2025

UO‘K 008:28-335(08)

74.04+86.38

A 31

Adilov, Z.Y.

Mahmud az-Zamahshariy va Najmiddin Kubroning islom sivilizatsiyasida tutgan o'rni [Matn] / Z.Y. Adilov.-Buxoro: Sadridin Salim Buxoriy, 2025. - 520 b.

KBK 74.04+86.38

Tahririyat hay'ati: A.O.Nurjonov, S.Sharifzoda, E.M.Xudoynazarov, U.R.Matyakubov, Z.Y.Adilov, D.A.Urazbayeva, G'.Sapayev, U.S.Musayev

Ma'sul muharrir: f.f.d(PhD), dotsent. Z.Y.Adilov

Taqrizchilar: f.f.d., professor M.Safarboyev, DSc. A.Baltayev

Jahon ilm-fan taraqqiyotiga munosib xissa qo'shgan Xorazm vohasi mamlakatimiz qadimdan jahon sivilizatsiyasi o'chog'laridan biri, ilm-ma'rifat, tasavvuf falsafasi markazlaridan bo'lib, dunyo ilm-fani, madaniyati va ma'rifati rivojlanishi va shakllanishida munosib hissa qo'shib kelgan hisoblanadi. Mamlakatimiz dunyo tamaddunining ikki bosqichini boshlab bergan va buyuk allomalarni yetkazib bergan, ularning ilm-fan va ma'naviy merosidan bugungikungacha jahon hamjamiyati foydalanib kelmoqda. "Mahmud az-Zamahshariy va Najmiddin Kubroning islom sivilizatsiyasida tutgan o'rni" nomli mazkur konfrensiya, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 28-fevraldagi PF-27-sonli Farmoni bilan tasdiqlangan 2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasining V-bosqichi "Ma'naviy taraqqiyotni ta'minlash va sohani yangi bosqichga olib chiqish" bandining "Buyuk ajdodlarimizning boy ilmiy merosini chuqur o'rganish va keng targ'ib etish" deb nomlangan 73-maqsadi ijrosini ta'minlash maqsadida tashkil etilgan.

Ushbu konferensiya to'plami mazkur yo'nalishda ilmiy izlanishlar olib borayotgan professor-o'qituvchilar, ilmiy tadqiqotchilar, talaba va magistrantlar uchun foydali bo'ladi deb umid qilamiz.

Mazkur to'plamga kiritilgan materiallarning mazmuni, undagi statistik ma'lumotlar va me'yoriy hujjatlar sanasining to'g'riligiga hamda tanqidiy fikr-mulohazalarga mualliflarning o'zlari ma'suldirlar.

Konferensiya o'tkazilishi O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligining 2024 – yil 27 – dekabrda 490-sonli buyrug'iga asosan hamda ushbu konferensiyasi materiallari Ma'mun universitetining 2025-yil 29 – sentyabr 2 – sonli qarori bilan nashrga tavsiya qilindi.

ISBN 978-9810-10-457-2

KIRISH SO‘ZI

Hurmatli hamkasblar!

Ta’lim-tarbiya jarayonining bugunki kun talablaridan kelib chiqib takomillashtirishning asoslari ijtimoiy va falsafiy fanlarning ta’lim jarayoniga bog‘liqligiga ko‘p jihatdan bog‘liq hisoblanadi. Anjumanning asosiy maqsadi sifatida falsafa va ijtimoiy fanlar sohaslarini rivojlantirish hamda Xorazm vohasida ijtimoiy-falsafiy fikrlar tarixini o‘rta asrlar va yangi davr nuqtai nazaridan o‘rganish, Markaziy Osiyo allomalari va ularning asarlarining ijtimoiy falsafiy tahlilini o‘rganish, Najmiddin Kubro ta’limotining Tasavvuf ta’limotlarining rivojlanishidagi ahamiyati, Mahmud az-Zamahshariy qarashlarining ilm-fan rivojlanishida tutgan o‘rni, Markaziy Osiyo allomalari asarlarining ijtimoiy-falsafiy tahlili, Ijtimoiy, tabiiy va aniq fanlar rivojida Markaziy Osiyo allomalarining qo‘shgan hissasi va shu yo‘nalishlar doirasidagi ilmiy muammolarni yechimlarini topish hamda sohalarga tadbiq etish, shuningdek respublikamizda ijtimoiy fanlar va falsafa sohasida bajarilayotgan ishlar bo‘yicha o‘zaro fikr almashish hamda yosh olim, magistrant, doktorant va mutaxassilarning ilmiy-tadqiqot ishlarining sifati va samaradorligini oshirish hisoblanib, ushbu tadbirda respublika yosh tadqiqotchilarning tajribalari o‘rganiladi, muhokama etiladi va ilg‘or fan yutuqlaridan foydalanish bo‘yicha tavsiyalar yaratiladi hamda yangi ularni amaliyotda qo‘llash nazarda tutilgan bo‘lib, Respublikamizdagi ta’lim muassasalari va tashkilotlarida joriy etish bo‘yicha muammolar va ularning yechimlari bo‘yicha xulosa hamda takliflar tayyorlash.

Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev boshchiligida mamlakatimiz ta’lim tizimini isloh qilish orqali, jahonning rivojlangan mamlakatlari tajribalaridan oqilona foydalangan holda jahon standartlariga moslashtirish va dunyo ilm-fan sahnasida raqobatbardoshligini oshirish, mamlakat ilm-fanini har tamonlama rivojlantirish, yoshlarni davlat taraqqiyoti drayveriga aylantirish, ularning bor bilim va istedodini yuzaga chiqarishi uchun barcha shart-sharoitlarni ta’minlashga alohida e’tibor qaratilmoqda.

Mamlakatimiz ta’lim tizimini rivojlantirishning “O‘zbekiston – 2030” strategiyasini 2023 yilda sifatli va o‘z vaqtida amalga oshirish chora tadbirlari to‘g‘risida”gi 2023 yil 11 sentyabrda qabul qilgan qarorida ham har bir insonga o‘z salohiyatini ro‘yobga chiqarish uchun munosib sharoitlar yaratish ustuvor yo‘nalishlardan biri ekanligi alohida qayd etilgan. Shu bilan birgalikda, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023 yil 28 fevraldagi PF-27-sonli Farmoni bilan tasdiqlangan 2022 - 2026 yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasining V-bosqichi “Ma’naviy taraqqiyotni ta’minlash va sohani yangi bosqichga olib chiqish” bandining “Buyuk ajdodlarimizning boy ilmiy merosini chuqur o‘rganish va keng targ‘ib etish” deb nomlangan 73-maqsadi ijrosini ta’minlash maqsadini bajarishni o‘z ichiga oladi.

Xorazm vohasi o‘zbek davlatchiligining tamal toshini qo‘yganligi bilan birgalikda, ilm-fanda taraqqiyotida ham muhim iz qoldirgan madaniy o‘lkalardan biri bo‘lib, O‘rta asrlarda Xorazm vohasida o‘zbek davlatchiligida xorazmshohlarning to‘rtta sulolasi davlatni boshqargan: Afrig‘iylar (305-995),

5. Faxriddin Ali Safiy. Rashahot. (Obi hayot tomchilari) T. 2003. 41-bet.
6. Sa'diev S. Naqshbandiya tariqatining ulug' islohotchisi // Sino jurnali. (Bahor), 2004. № 13 – B. 22.

OILADA MILLIY TARBIYANI TASHKIL ETISHDA TASAVVUFNING AHAMIYATI: MARKAZIY OSIYO ALLOMALARI ASARLARINING IJTIMOYIY- FALSAFIY TAHLILIDA

G'afurov Doniyor Oripovich

Buxoro Innovatsiyalar universiteti dotsenti

Annotatsiya: Mazkur maqolada oilada milliy tarbiyani shakllantirish jarayonida tasavvuf ta'limotining o'rni va ahamiyati Markaziy Osiyo allomalari asarlarining ijtimoiy-falsafiy tahlili asosida yoritilgan. Tadqiqotda Ahmad Yassaviy, Bahouddin Naqshband, Najmiddin Kubro, Alisher Navoiy, Jaloliddin Rumiy va boshqa mutasavvif allomalarning qarashlari asosida oilaviy tarbiya masalasining ma'naviy va axloqiy jihatlarini tahlil qilinadi. Maqolada tasavvufning inson ruhiy olamini poklash, oila muhitida mehr-oqibat, sabr, halollik va vatanparvarlik fazilatlarini shakllantirishdagi o'rni falsafiy nuqtai nazardan ochib beriladi.

Kalit so'zlar: tasavvuf, milliy tarbiya, oila, Markaziy Osiyo allomalari, ijtimoiy-falsafiy tahlil, ma'naviy qadriyatlar, axloq, komil inson, Ahmad Yassaviy, Bahouddin Naqshband, Alisher Navoiy, ma'naviy kamolot, ruhiy poklanish, tarbiya tizimi, gumanistik qadriyatlar.

Har qanday davr va har qanday jamiyatda ham olimu ulamolar, mutafakkiru donishmandlarning o'rni beqiyos bo'lgan. Elu yurt o'zining shunday aziz va buyuk farzandlari bilan faxrlangan. Allohning nazari tushgan yurtimiz-O'zbekiston zaminidan ham, azal-azaldan o'zlarining ilmiy-ma'naviy, ma'rifiy-falsafiy meroslari bilan jumlai-jahonga tanilgan ko'plab buyuk allomalar va mutafakkirlar yetishib chiqib, samarali faoliyat ko'rsatganlar. Ularning aql-zakovati, tafakkur dunyosi va yuksak ilmiy salohiyatining mahsuli bo'lgan bebaho asarlari-yu buyuk kashfiyotlari ming yillar osha nafaqat bizning diyorimiz, balki jahon ahlining ma'naviy mulki sifatida ardoqlanadi.

Ayniqsa, Sharq xalqlarining oilada milliy tarbiyani tashkil etishda va ma'naviy-ruhiy hayotida juda katta o'rin tutgan tasavvuf ilmining rivojida, bizning buyuk vatandoshlarimiz o'zlarining beqiyos xizmatlari bilan o'chmas iz qoldirgan.

Al-Hakim at-Termiziy ta'mal toshini qo'ygan hakimiya, Ahmad Yassaviy nomi bilan bog'liq yassaviya, Najmiddin Kubro bilan bog'liq kubroviya, imom al-Moturudiy hazratlari asos solgan moturidiya maktablari kabi nazariy va amaliy asoslarini Abduxoliq G'ijduvoni qo'yib, uning ma'naviy uvays shogirdi Bahouddin Naqshband nomi bilan atalgan naqshbandiya tariqatlari faqatgina O'rta va Markaziy Osiyoda, balki ko'pchilik Sharq mamlakatlarida keng tarqalib, hozirgi paytda ham o'z ta'sirini yo'qotmay kelayotganini ta'kidlash o'rinlidir [1:84].

Yuqorida ta'kidlaganimiz kabi, diyorimizdan yetishib chiqqan ko'plab ulug' allomalar hamda azizu-avliyolarning nomlari, butun dunyoga ma'lum va mashhur. Zero, ular butun umrlarini ilmu-ma'rifatga, komil insonlar tarbiyasiga baxshida etishdi. Shu boisdan ham insoniyat tarixi zarvaraqlarida ularning nomlari oltin harflar bilan yozib qo'yildi. Diyorimizda faoliyat ko'rsatgan bu tariqatlarning o'z uslubi, odobi va qoidalari bo'lganidek, tariximiz sahifalarida ham har birining alohida o'rni va mavqiy bor.

XV asrning birinchi yarmida yashab o'tgan Sayyid Qosimiy degan shoir ham masnaviylaridan birida tasavvuf ta'rifi o'ldirgan bir necha bayt bitgan. Ular orasida quyidagi misra alohida e'tiborni tortadi:

Tasavvuf barchasi pandu adabdur,

Riyozi sidq birla doim talabdur.

Tasavvuf pandu adab, riyozat, sadoqatdan, eng muhimi, Haq va haqiqatni talab qilishdan iborat emasmu?

“Temurnoma”da yozishicha, Amir Temur Bahouddin Naqshbandning ruhidan madad istab, unga shunday murojat qiladi:

Qo‘lim oling, yo pirim, manda quvvat qolmadi,
Yo‘lga soling, yo pirim, manda g‘ayrat qolmad [2:75]i.

Demak, Amir Temur Bahouddin Naqshband bilan ruhiy muloqotda bo‘lib turgan. B. Ahmedov tomonidan chop etilgan “Amir Temur o‘g‘itlari” kitobida buyuk sohibqironning quyidagi so‘zi keltirilgan: “Piri komil shayx Bahouddin Naqshbandning: “Kam ye, kam uxla, kam gapir”,- degan pandu nasihatlariga amal qildim. Arkoni davlatga, barcha mulozimlarga ham aytar so‘zim shu bo‘ldi: “Kam yenglar, ocharchilik ko‘rmasdan, boy-badavlat yashaysizlar, kam uxlanglar, mukammallikka erishasizlar, kam gapiringlar, dono bo‘lasizlar” [3:34].

Ta’savvuf ruhiy-ma’naviy poklanishga da’vat etuvchi g‘oyalar silsilasi sifatida paydo bo‘lib, uning namoyandalari uzoq asrlardan beri insoniyatning ma’naviy taraqqiyotiga munosib hissa qo‘shib kelmoqda.

Shariat va tariqatni o‘zaro aloqadorlikda taraqqiy ettirish, jamiyatni turli fikriy ofatlardan yiroq saqlashda xojagon ta’limotining Movarounnahrda asoschisi Xoja Abdixoliq G‘ijduvoni faoliyati muhim o‘rin tutadi. Ulug‘ Xoja “Vasiyatnoma” kitoblarida shunday ta’kidlaydi: “Ey o‘g‘lim, moling fiqh va hadis bo‘lsin. Johil so‘fiylardan yiroq bo‘l!” Hazrat “johil so‘fiylar” deganda tasavvufni shon-shuhrat va manfaat vositasiga aylantirgan ayrim kimsalarni nazarda tutgani-shubhasiz.

Xojagon-naqshbandiya Qur‘on va sunnatga tayanganligi bois shariatdan uzoq bo‘lmaslikka, zarur ilmlarni mustahkam egallashga chaqirishi, hanafiy mazhabi va moturidiya aqidasi asoslangani, “Qo‘ling ishda bo‘lsin, ko‘ngling-Allohda” shiorini targ‘ib qilishi, kishilarni halol mehnatga, kasb-hunar bilan shug‘ullanishga, o‘z qo‘l mehnati evaziga halol rizq topishga da’vat etishi bilan e’tibor qozondi va qozonmoqda.

Payg‘ambarlarimiz ham o‘z qalblarini Allohning zikri bilan pok etib, Uning buyruqlarini bekamu-ko‘st bajarish bilan birga halol mehnat ila rizq topishni o‘zlarining burchlari deb bilganlar. Jumladan, Xoja Ali Romitaniy-to‘quvchi, Xoja Muhammad bobo Samosiy-bog‘bon, sayyid Amir Kulol-kulol, Xoja Bahouddin Naqshband-naqqosh, to‘quvchi va chorvador, Sayyid Amir Kulolning o‘g‘li Sayyid Amir Hamza-ovchi, Xoja Ubaydulloh Ahror-chorvador va savdogar bo‘lishgan.

Bugungi kunda ham, oilada ota-onalar, farzand tarbiyasida kasbning o‘z o‘rni borligini o‘rgatib bormog‘imiz lozim. Tasavvufda avvalo, oila va farzand tarbiyasiga jiddiy ahamiyat berish talab qilinadi.

Avliyolar hayotiga nazar solsak, ularning halol luqмага jiddiy e’tibor berganliklari ma’lum bo‘ladi. Hazrat Bahouddin Naqshband huzurlariga kelganlardan: “Kasbing nima?” deb so‘rar ekanlar. Agar biror kasbi bo‘lmasa: “Bor, biror kasb o‘rgan, son‘gra kelasan”,- deb aytar ekanlar.

“Dil-ba yoru, dast-ba kor” shiori asosida, mehnat jarayonida halollik va ezgulik bilan ishlaydigan kishi, albatta, Allohni qalbida saqlaydi, ya’ni tilidagina emas, dilida ham Alloh borligini anglatadi. Chunki u Alloh bergan har bir nafas va ne’matni anglaydi, ulardan to‘la ezgulik yo‘lida foydalanadi. Mantiqan chuqur taammul qilsak, ko‘rinadiki, Allohning diydoriga muyassar bo‘lish Haqqa yetishishning eng yaqin va to‘g‘ri yo‘li bu, bir hunarni mukammal o‘rganib, o‘shani halollik bilan bajarishdan iborat. Hazrat Bahouddin Naqshbandning hayotlari yaqqol bunga misol bo‘ladi [4:86].

Bahouddin Naqshband va naqshbandiya tariqati vakillari “xilvatda shuhrat bor, shuhratda ofat,”-degan fikrda bo‘lib, xilvatga ko‘p ahamiyat qaratmaganlar, balki “xalq orasida haq bilan bo‘lish,”-deya ta’riflangan “xilvat dar anjuman” qoidasini qabul qilganlar.

Abduxoliq G‘ijduvoni “xilvat eshigini yop, suhbat eshigini och”, Bahouddin Naqshband esa “yo‘limiz suhbat yo‘lidir, xilvatda shuhrat, shuhratda ofat bor,”-deganlar.

Naqshbandiyalar halol mehnat qilib kun kechirishga, va topganlarini faqirlarga ehson qilishga doimo ahamiyat berganlar. Bahouddin Naqshband Hazratlari tavakkul holi halol mehnat qilish bilan bir bo‘lmog‘i lozim,-deganlar. Ul zotning uvaysiy (g‘oyibona) piri Hakim Termizi

ham mehnat bilan hayot kechirishga e'tibor bergan mutasavvuflardan bo'lib, kasblar haqida "Bayon ul-kasb" nomli asar ham bitgan[5:34].

Naqshbandiya ta'limotining negizida yuksak odob-axloq qoidalari, insonning ma'naviy-ruhiy kamoloti muhim o'rin tutadi. Bu ta'limot mazmun mohiyati bilan oilada, jamiyatda ma'naviy poklik muhiti qaror topishiga xizmat qilgan. Insonlarni ma'rifatga, ilmu irfonga chorlagan. Halol mehnat, peshona teri bilan hayot kechirishni, kamtarlikni, harom-harishdan qochishni, so'z bilan amal birligini jamiyatda keng ko'lamda targ'ib qilgan.

Oilada ma'naviyatimizni, ma'daniyatimizni yuksaltirishimizda naqshbandiylikda ilgari surilgan halollik, mehnatsevarlik, to'g'rilik, sofdillik, o'zgalarga yordam berish, saxiylik, iymon-e'tiqodli bo'lish, mehr-shafqat kabi xulq-odob qoidalarini farzandlarimiz tarbiyasida shubhasiz, o'z o'rniga egadir.

Yana shuni ham aytish kerakki, ba'zi bir kimsalar, tariqatga kirdim, deb kiyim-boshlarini, yurish-turishlarini o'zgartirishadi. Mahalla –kuydan uzoqlashish, oilasidan ajralish, hatto gulday farzandlarini ko'chada qarovsiz qoldirib ketish hollari kuzatilmoqda. Buning oqibatida farzandlarimiz turli yomon yo'llarga kirib ketish hollari ro'y bermoqda[6:74].

Inson umrining har bir daqiqasi hayot maktabidir. Qanday muhitda tarbiya topishi, kimlar bilan do'stlashishi, kimlardan ibrat olishi va kimlarga ergashishiga bog'liqdir. Kimdir oqillarga ergashib, saodatga yo'l topsa, kimdir noqobil do'st orttirib, o'z hayotini zindonga aylantiradi.

Shu bois, bu boradagi qilinadigan ishlarni, tadqiqotlarni o'zlashtirishimiz va yoshlarga targ'ib etishimiz lozim. Yurtimizda, avliyolarga bo'lgan ezgu munosabat, hurmat-e'tibor qaratish bejis emas. Tasavvuf ta'limoti, xususan yurtimizda taraqqiy etgan kubraviya, yassaviya va naqshbandiya tariqatlarini, mashoyixlarning hayot va ijodlarini yaxshi bilish, tariximiz va qadriyatlarimizni teranroq o'rganishimiz, biz yoshlar oldida turgan asosiy vazifalardan sanaladi.

Xulosa qilib aytganda, Haqni tanish, unga ibodat qilishga buyurilgan bandani tasavvuf tarbiyasi yuksak ma'naviy maqomga ko'tardi. Haqning roziligi va abadiy saodatga noil qilish uchun nafsni tarbiyalash, axloqni go'zallashtirish, botin va zohirni nurlantirish, siyrat va su'ratni poklash haqida tavsiyalar beradi. Naqshbandiya ulug' zotlarimizdan bizga meros bo'lib qolgan, tariximiz, madaniyatimiz, qadriyatimiz va adabiyotimiz bilan chambarchas bog'liq bo'lgan jozibador, nurbaxsh, insonparvar, mo'tadil va hayotiy bir tariqat hisoblanadi. Biz bu ta'limotda tom ma'noda hazrati Insonga muhabbat, go'zal tarbiya, mehnatsevarlik, vatanparvarlik va insofdiyonatli bo'lish kabi yuksak hayotiy qoidalar o'z aksini topganini ko'ramiz. Bu hayotbaxsh g'oyalar asrlar osha O'rta Osiyo, Yaqin va O'rta Sharq xalqlarining oilada milliy tarbiyani tashkil etishda va ijtimoiy-ma'naviy hayotida muhim o'rin egallab kelmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Komilov N. Tavhid asrori // Sirli olam. 1993. - N 8.- B.27-28.
2. Mirzo Kenjabek. Murshidi komil hikmatlari. –T.: Yangi asr avlodi, 2004. – B.99.
3. Muminov I.M.Filosofskie vzglyady Mirzy Bedilya. –T.: Fan. 1957. S.110.
4. Munavvarov Z, Jabborov N. Mavlono Lutfulloh manoqibi. -T., 2002. – B. 140.
5. Nasafiy Aziziddin. Zubdat – ul – haqqoiq // Sadoi Sharq. 1991. № 12. – B. 113.
6. Navro'zova G.N. Naqshbandiya tasavvufiy ta'limoti va barkamol inson tarbiyasi. Falsafa fanlari doktori ilmiy darajasini olishi uchun tayyorlangan disertatsiya avtoreferati. -T., 2002. – B.50

INSON – YER VA KOINOTNING ENG ULUG' QADRIYATI: MARKAZIY OSIYO ALLOMALARI ASARLARINING IJTIMOY-FALSAFIY TAHLILI

Karimov B.X

Buxoro davlat texnika universiteti dotsenti

Annotatsiya: Ushbu maqolada insonning Yer va Koinotdagi eng oliy qadriyat sifatidagi falsafiy mazmuni Markaziy Osiyo allomalari asarlari asosida tahlil qilinadi. Insonning ma'naviy, axloqiy va ijtimoiy mohiyati, uning koinot bilan uzviy bog'liqligi, ruhiy kamolotga erishish yo'lida tutgan o'rni ilmiy-falsafiy nuqtai nazardan yoritilgan. Ahmad Yassaviy, Bahouddin

Dehqonov B.B. MARKAZIY OSIYO ALLOMALARI ASARLARIDA TASAVVUFDA BAG'RIKENGLIK TAMOIYILINING INSON TARBIYASIDAGI IJTIMOY-FALSAFIY TALQINI	548
G'afurov D.O. OILADA MILLIY TARBIYANI TASHKIL ETISHDA TASAVVUFNING AHAMIYATI: MARKAZIY OSIYO ALLOMALARI ASARLARINING IJTIMOY-FALSAFIY TAHLILIDA	551
Karimov B.X. INSON – YER VA KOINOTNING ENG ULUG' QADRIYATI: MARKAZIY OSIYO ALLOMALARI ASARLARINING IJTIMOY-FALSAFIY TAHLILI	553
Qaxxorova S.Q. MARKAZIY OSIYO ALLOMALARI ASARLARIDA TASAVVUFIY MA'RIFAT, ILMIY-TARBIYAVIY YONDASHUV VA FARZAND TARBIYASI MASALALARI	557
Shodiyev J.J. XOJAGON TARIQATINING TASAVVUF TA'LIMOTLARI RIVOJLANISHIDAGI O'RNI VA UNDA INSON QADRI G'OYASINING IJTIMOY-FALSAFIY TALQINI	560
Sultonov M.Y. JANUBI-SHARQIY OSIYODA TASAVVUF TARIQATLARINING SHAKLLANISHI VA TASAVVUF TA'LIMOTLARI RIVOJLANISHIDAGI AHAMIYATI	562
Sultonova L.S va Allayev X.R. MARKAZIY OSIYO ALLOMALARI ASARLARIDA TASAVVUFIY TARIQATLAR VA ULARNING IJTIMOY-FALSAFIY TASNIFI	565
Temirov Sh.T. MIRSIDDIXON HASHMAT TAZKIRALARINING SHAXS BARKAMOLLIGIDA TUTGAN O'RNI: MARKAZIY OSIYO ALLOMALARI ASARLARINING IJTIMOY-FALSAFIY TAHLILIDA	568
Yuldasheva L.S. IBN SINONING "KITOB ASH-SHIFO" ASARI – SHARQ FALSAFASI VA ILM-FAN TARAQQIYOTIDAGI O'RNI	570
Ismailov Sh.A. O'RTA ASRLARDA ILM, FAN VA MADANIYAT TARAQQIYOTI SHAROITIDA INSONNING IJTIMOY-MA'NAVIY MAVQEINI BELGILASHDA ADOLAT VA HUQUQ TAMOIYILLARINING O'RNI	575
Rajabov N.N. GLOBALLASHUV DAVRIDAGI IJTIMOY HAMKORLIK VA TA'LIM SAMARADORLIGINING JAMIYAT RIVOJIDAGI O'RNI	578
Muradov S.A. MARKAZIY OSIYODAGI MUMTOZ TASAVVUFIY TARIQATLAR VA ULARDAGI FALSAFIY G'OYALAR: IJTIMOY VA ILMIY TAFAKKUR TARAQQIYOTIGA QO'SHGAN HISSASI	580
Qaxxorova S.Q. MARKAZIY OSIYO ALLOMALARI VA TASAVVUFIY TA'LIMOTLARINING IJTIMOY, TABIIY VA ANIQ FANLAR RIVOJIGA TA'SIRI	584
Sharipov B.S. BUXORODA NIKOH OLDI VA NIKOH MAROSIMLARINING ETNOLOGIK TAHLILI	587
Саломова Х.Ю. НАЖМИДДИН КУБРОНИНГ ФАЛСАФИЙ КАРАШЛАРИ	590
J.J.Shodiyev MARKAZIY OSIYO ALLOMALARI TASAVVUF TA'LIMOTLARIDA INSONPARVARLIK G'OYALARINING IJTIMOY-FALSAFIY TAHLILI	594
Boboqulov A.T va Shodiyev J. FAN VA MADANIYAT TARAQQIYOTI JARAYONIDA INSON QADR-QIMMATIGA YANGICHA YONDASHUV: IJTIMOY-FALSAFIY TAHLIL	597
Rajabov N.N YANGI O'ZBEKISTON TA'LIM TIZIMIDA TAHLIL JARAYONLARI ORQALI O'QUVCHILARDA IJTIMOY HAMKORLIK KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISH VA RIVOJLANTIRISH	600
Avazyazova D.Sh. PSIXOLOGIYA SOHASIDA AXLOQIY ME'YORLAR VA TAMOIYILLAR	602
Avezova M.A. TASAVVUFIY MA'NAVIY MEROS VA UNING ZAMONAVIY JAMIYATDA AXLOQIY TARBIYA HAMDA IJTIMOY BARQARORLIKDAGI RO'LI	604
Sharipov B.S. MAROSIMLARDA RAMZIY BUYUMLAR VA URF-ODATLARNING QO'LLANILISHI	605
Baykalanov K.G'. MA'NAVIY TARBIYA TIZIMIDA AXLOQIY PRINSIPLAR VA QADRIYATLARINING FALSAFIY MOHIYATI	607
Xasanova S.Sh va Kutlimuratova S.O. ZAMONAVIY PSIXOLOGIYADA STRESSNI AMALIY VA NAZARIY JIHATLARI O'RGANILISH	608
Jumayeva D.J. YOSHLAR MA'NAVIYATI VA MILLIY TARBIYA,	610